

Yunanistan'ın ekonomik sorunu ele alınırken arada Türkiye ile kıyaslamalar yapılıyor. Oysa iki ülkenin bu alandaki sıkıntıları farklı. Türkiye, en kötü durumda, mali bir kriz yaşayabilir; oysa Yunanistan iflasa varabilir. Türkiye krizden çıkmak için bazı mekanizmaları işletebilir: Türk lirasının değerini düşürüp ihracatı artırabilir, para sıkıntısı çekiyorsa para bile basabilir, enflasyonla yükü topluma kaydırabilir. Bu tür çözümler tabii ki toplum içinde yoksulluğa ve infiallere neden olur; ama Yunanistan'ın bu olanakları ve bunları yapma "hakkı" yok. AB üyesi ve Para Birliği üyesi olduğundan bu düzenlemeleri deneyemez. Bu yüzden, yani bu tür "çözümleri" üretebilmesi için, Yunanistan'ın AB'den çıkabileceği kimilerince söyleniyor. Oysa böyle bir çözüm daha büyük sıkıntılar yaratacağı ve uzun sürede ülkenin zararına olacağı için gerçekçi bir beklenti sayılmamalı.

Başka bir yanlış anlama komşu halkın hayat düzeyi ile ilgili. Yunanistan'ın adam başına geliri yaklaşık otuz bin dolardır. Yani Türkiye'nin kabaca üç misli. Kriz yüzünden bu gelir %10 hatta %20 bile gerilese adam başına gelir yine yirmi beş bin dolar civarında olacak. Yani böyle bir gelişme sancılı sonuçlar doğuruyor olsa da asıl sıkıntı gelirin düşmesi değil; iflasın gelmesidir. İflas durumunda artık adam başına gelirin hesabı yapılmaz. Memurlar maaşlarını alamaz, emekli maaşları ödenemez, ülke borçları karşılanamaz. Böyle bir durumda yatırım yapan bulunmaz. Olacak olan bir sıkıntılı durum değildir, çöküştür.

Bu durumda Yunanistan'ın yapması gereken, ve AB ülkelerinin de beklediği, yanlış rotasını değiştirmesidir. Son yıllarda borçlanarak yaşamış, toplum ve girişimcileri ucuz ve kolay paranın sağladığı refah ile rekabetçi dinamizmini kaybetmişti. Başka türlü söylersek, gelirinden fazlasını harcamaya alışmıştı. Şimdi bu gidişin değişmiş olduğunu kanıtlaması gerekiyor. Bu rota değişikliği kanıtlandığında ülkeye güven duyulacak. Borç veren parasını faiziyle geri alacağına inanması gerekir. Bu güven sağlanınca da kısa dönemdeki dar boğazların aşılması için gerekli nakit makul faizlerle sağlanacak. Gerekli güven sağlanamazsa ya çok yüksek faizler ekonomiyi daha da zor duruma sokacak veya borç veren hiç bulunamayacak ve iflas kapıya dayanacak.

Güven nasıl sağlanacak sorusu şu an Yunanistan'ın en kritik sorunudur. Son aylarda Yunan hükümeti bu güveni sağlayamadı. İktidarının ilk üç ayında hiçbir sorun yokmuş gibi davrandı. Durum ayyuka çıkınca gelir/gider dengesini düzeltmek için skandal düzeyindeki bazı masrafları kısacağına – ki bunlar krizin temel nedenlerinden sayılmakta – vergileri yükseltme yolunu seçti. Avrupa içinde rekor boyutlara varan memur kadrosunu azaltacağına veya bütün çalışanlara dağıtılan ikramiyeleri durduracağına (herkes iki ek maaş almakta), veya çok genç yaşta sağlanan emeklilik yaşını yükselteceğine, bu kriz döneminde vergilerden sağlanacak gelire bel bağlandı. Aslında popülist ve oy hesabına dayanan anlayışın aşılmadığı imajı yok edilemedi. Dünya piyasaları bu kararları da göz önüne alarak güvensiz davranmakta ve güvensizlik/kriz sarmalamasını yeniden üretmektedir.

Yunanistan AB'den yardım talep etmektedir. (Nakit istememekte, düşük faizle borcun sağlanmasını istemektedir; ama bu da aslında para demektir.) Oysa AB devletlerinin hükümetlerini bu konuda çekinceleri var. En başta, kendi kötü yönetimi yüzünden (hatta bilinçli olarak yanıltıcı istatistiki bilgi de üreterek) bu duruma varan bir ülkeye, hele ekonomisini doğru bir rotaya oturtmamışken, para yardımında bulunmak, kendi seçmenlerine anlatamayacakları bir durumdur. Haksızlıktır da: kemerleri sıkımiş kendi vatandaşlarını vergilendirerek kemerleri gevşetmiş olanlara kaynak kaydırmak ahlaken de pek açıklanamaz. Kaldı ki para işleri (faiz, kredi, vb.) hükümetlerin ve siyasilerin işi değildir; para piyasalarının kararıdır. Siyasi irade bu alanda sınırlı bir rolü olabilir. Türkiye'de oldukça yaygın olan "sevilen şımarık çocuklarını yardımsız bırakmazlar" imajının da tabi ki gerçeklikle ilişkisizdir.

AB'nin tutumu ilk andan beri pek değişmemiştir. Sorun temelde ulusal hükümetindir: sorunu yaratan sorunu çözmelidir, demektir. Başka türlü bir anlayış başka ülkelere de kötü örnek oluşturabilir düşüncesindedirler. Yardım, ancak elle tutulur önlemler alındıktan sonra sağlanabilir. Ama bu yardım da çok sıkı kontroller ve güvencelerden sonra verilecektir. Bu yüzden AB, IMF'in bu "yardım" mekanizmasına kısmen katılmasını ve ekspertizine dayanarak gerekli kontrolleri sağlamayı önermiştir.

Bu yazılanlardan Yunan hükümetinin alması gereken karar ve önlemlerin ne olduğunun bilindiği sonucu çıkar. Yani yapılması gerekenler, seçmenin hoşuna gitmese de bellidir, denecektir. Ama durum o kadar basit değil. En başta, hükümet üyelerinin durumu gerçekten anlamadıkları izlenimi gözler önünde. Bakanlıklarında gerekli masraf kısıtlamalarına ve gereksiz personeli azaltma girişimleri görülüyor. Yapılanlar, gelecekle ilgili değişiklik vaatleridir. Bu bocalamanın bir nedenini "sosyalist" imajına halel getirilmesini istemeyen Pasok partinin ideolojik saplantılarına yoranlar vardır. Çalışanlar ise, özellikle memuriyetin güvencesi altında yaşamayı tatmış olanlar, hayat düzeylerinin ne değişmesine rıza gösteriyorlar ne de böyle bir değişikliği kaçınılmaz görüyorlar. Son on yıllarda devlet sübvansiyonu ile yaşamaya alışmış olan tarım işçileri ve küçük işletmeler de grevlerle taleplerini sürdürmektedirler. Toplumun bütünü krizin bedelini "bir başkasına" ödetmek ister gibidir. Kemer sıkılmamaya kararlı bir toplumun kemerleri zorla sıkıldığında neler olabileceği korkusu da bocalamanın bir nedeni olabilir.

Yunan toplumu yalnız ekonomik bir kriz yaşamıyor. Son on yıllarda yaşanmış ve alışılmış bir tutumun cezbesinden kurtulamamanın sıkıntısıyla da karşı karşıya. Ekonomik önemler bir anlayış değişikliği de gerektiriyor. Oysa şu anda görünmeyen ve bu yüzden de gerekli güvenin sağlanmasını engelleyen bu alandaki bilinç ve kararlılıktır. Eksik olan oy hesabı yapmayan bir lider kadrosu mudur, yoksa çıkmaza varıldığını herkesin açıkça gösterecek fiili bir durum mudur (örneğin ödenmeyen veya kısmen ödenen maaşlar ve emekli maaşları gibi), veya her ikisi midir? Bu sorunun yanıtı herhalde ilerde belli olacaktır ve uzun sürede bu kriz herkes için çok

öğretici olacaktır.

*